

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

##### รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

##### ประชากร

คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจาก  
เชื้อไวรัส/เอดส์ ในพื้นที่ 10 หมู่บ้าน ของอำเภอแม่วง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 198 คน

##### กลุ่มตัวอย่าง

ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับ  
ฉลากตัวอย่างจำนวน 134 คนจากประชากรเป้าหมาย 198 คน ซึ่งขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย  
ดังกล่าว คำนวณได้จากสูตรของ Yamane' (1973) ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีการสุ่ม  
ตัวอย่างได้คลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (0.05)

$$n = N / 1 + Ne^2$$

n คือ ขนาดของตัวอย่างที่ควรสุ่ม

N คือ ขนาดประชากรเป้าหมายทั้งหมด (198)

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม (0.05)

##### ตัวแปรในการวิจัย

##### 1. ลักษณะทางพุทธศาสนา ประกอบด้วย

- ความเชื่อทางพุทธศาสนา
- การปฏิบัติทางพุทธศาสนา
- วิถีชีวิตแบบพุทธ

2. ภาวะสุขภาพจิต ของผู้สูงอายุในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อไอวี เอดส์
3. ลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งแยกออกเป็น เพศ อายุ รายได้

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1** แบบสอบถามลักษณะประชากรของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ และรายได้

**ตอนที่ 2** แบบวัดลักษณะทางพุทธศาสนาของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2540) เป็นแบบวัดที่เป็นประโยชน์บอกเล่า ในลักษณะที่เป็นประโยชน์ยอมรับและประโยชน์ปฏิเสธ โดยมีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

แบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา 10 ข้อ คือ ข้อ 1 – ข้อ 10

แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา 10 ข้อ คือ ข้อ 11 – ข้อ 20

แบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธ 10 ข้อ คือ ข้อ 21- ข้อ 30

การให้คะแนนแบบทดสอบ

คำตอบที่เป็นแบบยอมรับ แบ่งเป็น

|       |                   |     |   |       |
|-------|-------------------|-----|---|-------|
| คำตอบ | “จริงที่สุด”      | ได้ | 5 | คะแนน |
|       | “จริง”            | ได้ | 4 | คะแนน |
|       | “ค่อนข้างจริง”    | ได้ | 3 | คะแนน |
|       | “ค่อนข้างไม่จริง” | ได้ | 2 | คะแนน |
|       | “ไม่จริง”         | ได้ | 1 | คะแนน |
|       | “ไม่จริงเลย”      | ได้ | 0 | คะแนน |

คำตอบที่เป็นแบบปฏิเสธ แบ่งเป็น

|       |                   |     |   |       |
|-------|-------------------|-----|---|-------|
| คำตอบ | “จริงที่สุด”      | ได้ | 0 | คะแนน |
|       | “จริง”            | ได้ | 1 | คะแนน |
|       | “ค่อนข้างจริง”    | ได้ | 2 | คะแนน |
|       | “ค่อนข้างไม่จริง” | ได้ | 3 | คะแนน |
|       | “ไม่จริง”         | ได้ | 4 | คะแนน |
|       | “ไม่จริงเลย”      | ได้ | 5 | คะแนน |

การคิดคะแนนจากแบบวัดลักษณะทางพุทธ คือ คิดคะแนนรวมแบบทดสอบทั้งฉบับซึ่งมีค่าต่ำสุด 0 คะแนน และมีค่าสูงสุด 150 คะแนน โดยคะแนนสูงแสดงว่า ผู้ตอบมีลักษณะทางพุทธศาสนาสูง ส่วนคะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบมีลักษณะทางพุทธศาสนาต่ำ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบ่งเป็น 3 ส่วนในแบบวัด ซึ่งแบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนามีค่าความเชื่อมั่น 0.83 และแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา มีค่าความเชื่อมั่น 0.78 ส่วนแบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธ มีความเชื่อมั่น 0.85

**ตอนที่ 3** แบบคัดกรองภาวะสุขภาพจิตผู้สูงอายุของ นุสรา นามเดช (2539) เป็นแบบทดสอบเพื่อคัดกรองภาวะสุขภาพจิตผู้สูงอายุโดยเป็นข้อความที่แสดงถึงความคิด ความรู้สึกเชิงอัตวิสัยมีทั้งข้อความที่แสดงถึงภาวะความตึงเครียดทางจิตใจ ซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกในทางลบ และข้อความที่แสดงถึงภาวะความสมบูรณ์ของจิตใจ ซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกในทางบวก

แบบทดสอบนี้จะมีข้อคำถามรวมทั้ง 42 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามที่แสดงถึงภาวะตึงเครียดทางจิตใจ 20 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1- ข้อ 20

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามที่แสดงถึงภาวะความสมบูรณ์ทางจิตใจ 22 ข้อ ได้แก่ ข้อ 21- ข้อ 42

การให้คะแนนแบบทดสอบ

เนื่องจากแบบทดสอบเพื่อคัดกรองภาวะสุขภาพจิตนี้เป็นแบบวัดที่แสดงถึงสภาวะอารมณ์ความรู้สึกทั้งทางด้านบวก และทางด้านลบ การให้คะแนนกระทำได้ดังนี้

ข้อคำถามที่แสดงถึงภาวะความตึงเครียดทางจิตใจ

|       |                      |     |   |       |
|-------|----------------------|-----|---|-------|
| คำตอบ | “บ่อยครั้ง/ตลอดเวลา” | ได้ | 2 | คะแนน |
|       | “บางครั้ง”           | ได้ | 1 | คะแนน |
|       | “ไม่มีเลย”           | ได้ | 0 | คะแนน |

ข้อคำถามที่แสดงถึงภาวะสมบูรณ์ของจิตใจ

|       |            |     |   |       |
|-------|------------|-----|---|-------|
| คำตอบ | “ใช่”      | ได้ | 0 | คะแนน |
|       | “ไม่แน่ใจ” | ได้ | 1 | คะแนน |
|       | “ไม่ใช่”   | ได้ | 2 | คะแนน |

ข้อความที่เป็นทางลบ

|       |            |     |   |       |
|-------|------------|-----|---|-------|
| คำตอบ | “ใช่”      | ได้ | 2 | คะแนน |
|       | “ไม่แน่ใจ” | ได้ | 1 | คะแนน |
|       | “ไม่ใช่”   | ได้ | 0 | คะแนน |

การคิดคะแนนจากแบบทดสอบภาวะสุขภาพจิต คือ คิดคะแนนรวมแบบทดสอบทั้งฉบับ ซึ่งมีค่าต่ำสุด 0 คะแนน และมีค่าสูงสุด 84 คะแนน คะแนนต่ำแสดงว่า ผู้ตอบมีภาวะสุขภาพจิตในระดับดีหรือเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี คะแนนสูงแสดงว่า ผู้ตอบมีภาวะสุขภาพจิตในระดับไม่ดีหรือมีปัญหาสุขภาพจิต ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบนี้ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.939

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานกับผู้นำของเครือข่ายผู้ติดเชื้อ (กลุ่มอำพัน) อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อติดต่อหาผู้ช่วยนักวิจัยในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์
2. ผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย แจกแบบสอบถาม ให้แก่กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถอ่านหรือกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้ ผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย จะเป็นผู้อ่านแบบสอบถามให้ฟังทีละข้อ แล้วทำการบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย รวบรวมแบบสอบถามที่ตอบเรียบร้อยแล้ว นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด เมื่อได้ตรวจสอบความเรียบร้อยและความถูกต้องแล้วจะนำมาจัดระบบข้อมูล โดยการนำข้อมูลมาลงรหัสคอมพิวเตอร์ และจัดบันทึกลงตารางรหัส (Coding form) เพื่อเตรียมการสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพรรณนาความ ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าลำดับ (Range) เพื่ออธิบายเชิงพรรณนาเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะประชากรของผู้สูงอายุ

2. สถิติสหสัมพันธ์ของ Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะของประชากรผู้สูงอายุในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์ กับภาวะสุขภาพจิต สถิตินี้ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

3. สถิติสหสัมพันธ์ของ Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางพุทธศาสนา กับภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์ สถิตินี้ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

4. สถิติ แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการพยากรณ์ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์ จากตัวพยากรณ์ลักษณะทางพุทธศาสนา สถิตินี้ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3